

OLYMPIÁDA v českém jazyce

3. ročník • 2020/2021 • 2. kategorie (5.–7. třída)

Tabulka hodnocení:

Část	Max. počet bodů	Hodnotitel 1	Hodnotitel 2	Konečný výsledek
1	20			
2	20			
3	20			
Celkem	60			

Instrukce pro vyučující

Žáci budou řešit úkoly rozdělené do tří částí:

1. **Porozumění textu**

V této části budou žáci pracovat s výchozím textem a vyhledávat odpovědi na zadané otázky.

2. **Hrajeme si s češtinou**

V této části budou žáci řešit úkoly, které prokáží jejich cit pro český jazyk.

3. **Slohová cvičení**

Slohové úkoly ověří schopnost žáků vytvořit na základě instrukcí souvislý psaný text.

Časová náročnost soutěže je následující:

Část 1 a 2	celkem 60 minut
Část 3	60 minut

Vypracování může být rozděleno do dvou dnů v závislosti na dispozicích školy a žáků. Instrukce u jednotlivých úkolů jsou žákům vysvětleny adekvátním a srozumitelným způsobem. Pochopení zadání úkolu taktéž odráží jazykovou úroveň žáka v kompetenci porozumění. Žáci vypracují zadání sami, zásah vyučujícího či jakékoliv další osoby není povolen. Případná shoda ve vypracování žáků stejné školy bude komisí prozkoumána a řešena.

Vypracované formuláře laskavě oskenujte a zašlete nejpozději do 16. 5. 2021 na mailovou adresu: olympiada@csbh.cz. V rámci zamezení komplikacím zašlete práci každého žáka v samostatném mailu. Dbejte prosím na to, aby všechny strany vypracování jednoho žáka byly zaslány v jednom mailu. Děkujeme za spolupráci.

Milí žáci,

máte před sebou zadání olympiády v českém jazyce. Budete plnit úkoly, při kterých se zároveň blíže seznámíte s první velkou českou spisovatelkou Boženu Němcovou. Bojovala za českou literaturu v době, kdy se češtině příliš nedařilo. Víte, že by minulý rok oslavila dvousté narozeniny? Určitě by ji dnes potěšilo, že se zajímáte o krásný český jazyk, i když žijete v zahraničí.

Olympiáda je rozdělena do tří částí:

1. Porozumění textu
2. Hrajeme si s češtinou (na obě části 60 minut)
3. Dvě slohová cvičení (60 minut)

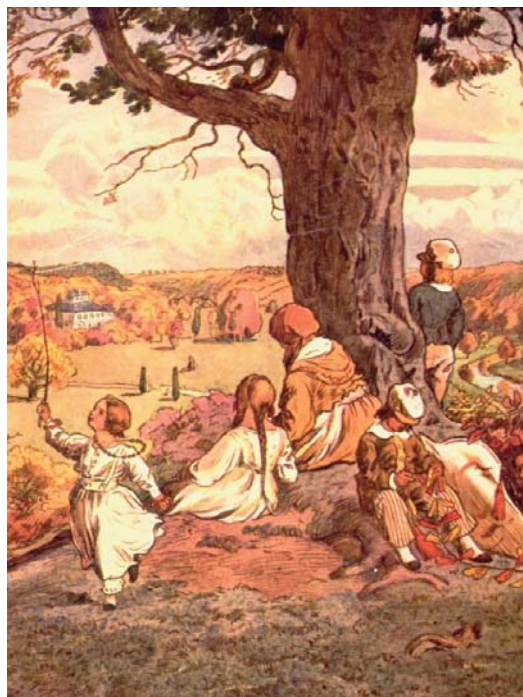
Na úkoly se dobře soustředte a pracujte v klidu. Kromě psacích potřeb nejsou povoleny žádné další pomůcky. Přejeme všem hodně štěstí.

Část 1: Porozumění textu

1. Přečti si první úryvek, k němuž se vztahují úkoly a) až e).

Babička často chodila s dětmi na delší procházky, třeba do **myslivny**, nebo do mlýna, nebo si zašly do lesa, kde ptáčkové **líbezně** zpívali. Rostlo tam tolik vonných konvalinek, petrklíčů, podléšek, kohoutků, celé keříčky lýkovce a toho pěkného zlatohlávku. Ten dětem přinášela **bledá Viktorka**, když viděla, že sbírají květiny a vážou z nich kytice. Viktorka bývala vždy **bledá**, oči jí svítily jako dva uhly, **černé vlasy** měla vždy **rozcuchány**, nikdy neměla **pěkné šaty** a nikdy **nepromluvila**. **U paty lesa** byl veliký dub, tam stávala Viktorka celé hodiny upřeně dívajíc se dolů k splavu. Za soumraku sešla až k samému splavu, sedla na **omšelý** pařez, dívala se do vody a zpívala dlouho do noci. „Ale **babičko**,“ ptaly se děti, „**pročpak** nemá Viktorka nikdy **pěkné šaty**, ani v neděli? A **pročpak** nikdy **nemluví**?“ „**Vždyť** je **bláznivá!** **Vždyť** ji **slýchá**váte, že do noci u splavu zpívá, pak jde do **jeskyně** spát.“ „A **nebojí** se **světýlek** ani **vodníka**?“ s **velikým udivením** ptaly se děti. „**Vždyť** **není** žádný **hasrman**,“ pravila Barunka, „**tatínek** to **po**vídal.“

V zimě přicházela Viktorka jako ta vrána, **zaťukala** na dveře nebo na okno a jen ruku **natáhla**. Když dostala kus chleba, **mlčky** odcházela. Děti viděly na **zmrzlém sněhu** její **krvavé stopy**, běžely za ní a volaly: „**Viktorko**, **pojď** k nám, **maminka** ti dá **bačkory**, **můžeš** u nás **být!**“ Ale Viktorka se ani **neohlídla** utíkajíc k lesu.

(Volně z knihy *Babička*. Božena Němcová.)

a) Rozhodni, zda následující tvrzení přímo vyplývají z textu.

Tvrzení	ANO	NE
<i>Příklad: Babička chodila s dětmi na procházky.</i>	X	
Viktorka byla němá.		
Viktorka neměla světlé oči.		
Viktorka chodila bosá.		
Lidé Viktorce nabízeli příbytek.		
Slova „květiny“ a „kytice“ jsou v tomto textu synonymy.		

b) V textu najdeš pět tučně vtištěných výrazů. Nahraď je **synonymy**.

- myslivna –
- líbezně –
- u paty lesa –
- omšelý –
- mlčky –

c) Vyhledej v ukázce podtržená slova a napiš je v **1. pádu jednotného čísla**.

- konvalinek –, petrklíčů –
- podléšek –, kohoutků –
- keříčky lýkovce –, zlatohlávku –

d) Ke slově z předchozího úkolu vyber slovo **nadřazené** a označ ho křížkem ×.

- květiny keře rostliny dřeviny

e) Mezi podtrženými slovy najdi slovo **mnohoznačné** a vysvětli jeho významy.

Slovo mnohoznačné:

Význam 1:

Význam 2:

Význam 3:

2. Přečti si ukázkou básně, ke které se vztahují úkoly a) až c).

MOJE VLAST

Česká zem mě nezrodila,
přece je mou drahou
a Češkou se nazývati
je mi chloubou, je mi slastí. [...]

Řeč ta krásná, libozvuká
jak mi nemá býti milá?
Vždyť mě modlit, mluvit, zpívat
česky jenom máť

Žalost-li mou duši tíží,
v řeči té jen bol vylívám;
radostí-li srdce skáče,
českou píseň si zazpívám. [...]

Čechu srdce jsem zadala,
vlastence za muže mám,
a co statné syny vlasti
české děti

(Květy 11, 1844. Zkráceno.)

Božena Němcová

a) Doplně slova z následující nabídky do vynechaných míst v básni. Vepiš je do básně v náležitém tvaru tak, aby byly zachovány rýmy.

vlast, země, učít, říkat, pracovat, vychovat

b) Vyber dvě slova, která **celou báseň** charakterizují.

hrdost domýšlivost skromnost ješitnost smutek láska

c) V básni se objevují **zastaralá slova**.

Nahraď je slovy ze současného českého jazyka.

mát': má mít matka

býti: být byty bytí

Část 2 – Hrajeme si s češtinou

Nyní budeš plnit různé jazykové úkoly a zároveň se dozvíš další informace o Viktorce. Přečti si následující úryvky a odpověz na otázky, které se k nim vztahují.

1. Zvýrazněné výrazy v textu jsou **přírovnání**. Nejprve vytvoř k zvýrazněným přídavným jménům slova opačného významu (antonyma) a poté k nim vymysli vhodná přírovnání.

Viktorka je sedláková dcera ze Žernova. Před patnácti lety byla Viktorka děvče **hezké jako obrázek**, daleko široko nebylo jí rovno. Byla **svižná jako srna** a **pracovitá jako včelka**.

Přídavné jméno z textu	Antonymum	Přírovnání
Příklad: černý	bílý	bílý jako sníh

2. Označ křížkem správný význam zvýrazněné věty v textu.

O Viktorce povídalo po celém okolí a **nápadníci si u nich podávali dveře**. Nikdo by si nemohl přát lepší ženu, Viktorka ale žádného nechtěla.

- Viktorka nápadníkům otevírala dveře.
- Viktorka měla hodně nápadníků.
- Viktorka nápadníkům podávala dveře.

3. Vysvětli význam zvýrazněného slovního spojení.

Jednoho dne začal dívku pronásledovat černooký voják. Viktorka se svěřila se svým strachem z vojáka mamince: „Mamičko, já se trápím, soužím, **nemám nikde stání ani pokoje**,” zaplakalo děvče a chtělo se raději za kdekákeho ženicha provdat.

Nemám nikde stání ani pokoje:

- Jsem neklidná.
- Nemám stáj pro koně a pokoj pro sebe.
- Nemám bydlení.

4. přečti si ukázkou a odpověz na úkoly a) až c).

Viktorka se nakonec do vojáka bezhlavě zamilovala, a až vojáci z vesnice odešli, Viktorka za svým vojákem utekla. Po čase se Viktorka vrátila, ale v té zpustošené, **zvlčené** postavě byla ztěžka k poznání. Bála se lidí a začala žít osaměle v lese.

a) Ve slově **zvlčené** urči kořen slova:

b) Napiš jeho základové slovo (tzn. slovo, ze kterého vzniklo).

c) Vysvětli význam přídavného jména zvlčené a popiš, jak přídavné jméno vzniklo.

.....

5. Napiš vlastními slovy sedm vět, ve kterých se objeví slovo **Viktorka** ve všech sedmi pádech a které budou obsahovat informace vyplývající ze všech předcházejících textů.

1. pád:

2. pád:

3. pád:

4. pád:

5. pád:

6. pád:

7. pád:

6. Ve větě „Ale Viktorka se ani neohlídla utíkajíc k lesu.“ je použitý **přechodník** „utíkajíc“.

a) Nahraď přechodník v tomto větném celku tak, aby byl zachován, a nově vytvořený větný celek запиš:

.....
.....

b) Změní se nějak struktura nově vzniklého větného celku. Pokud ano, jak?

.....

7. Použij slova „**Babička**“ a „**babička**“ v jedné větě tak, aby byl patrný jejich významový rozdíl. Obě slova můžeš použít v libovolném tvaru, ale pozor, ani jedno z nich nesmí být na začátku věty.

.....
.....

 Přechodník je slovesný tvar, který vyjadřuje současně probíhající děje, ale v dnešní češtině se už téměř neobjevuje.

 Větný celek
Jednoduchý větný celek označujeme jako větu jednoduchou, složený větný celek jako souvětí.

Část 3 – Slohová cvičení

1. Božena Němcová vedla bohatou korespondenci.
V jednom dopise svému příteli napsala:

„Já kdybych měla volit, přála bych si narodit se znovu za dvě stě let, anebo ještě později. Neboť nevím, bude-li do té doby takový svět, v jakém bych já chtěla žít s rozkoší.“

Co myslíš, chodila by dnes s tebou ráda do školy? Napiš jí dopis (20–25 řádků), ve kterém:

- vyjádříš svůj názor na současné školní vyučování a uvedeš příklad toho, co se ti ve škole líbí, a co bys naopak chtěl(a) změnit.
- uvedeš alespoň jeden příklad toho, co ses ve škole naučil(a) a následně využil(a) ve svém volném čase.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

20

21

22

23

24

25

2. Na základě informací z níže uvedených komentářů ze sociálních sítí napiš **stručnou zprávu** (2–4 věty), ve které zmíníš:

- O co se jedná, na jakou událost lidé reagují.
- Jaké jsou jejich názory na danou věc.
- Nezapomeň vymyslet své krátké zprávě vhodný název.

